

Szabó Béni

ipartestületi elnök, Brassó:

A magyar iparososztály megszervezése. A kisipari hitel.

Mindazon helyeken, ahol Magyar Iparos Egyesület van, fokozottabb tevékenységű, eleven mozgású egyesületi életet kell teremteni s ennek keretében fősúlyt helyezni az iparosok szellemi művelődésére, mert enélkül bármilyen téren csak fél értéket képviselnek és az igazi kötelességteljesítéssel szemben nem bírnak kellő érzékkel. Ahol pedig nincsenek olyan jellegű egyesületek, amelyek keretében az iparosság el tudna helyezkedni, ott egységes mintára meg kell szervezni a Magyar Iparos Egyesületeket.

Legüdvösebb volna, ha különböző kulturális egyesületeinket egységessé tennők, azokat fuzionáltatnók. Hármast célt érünk el ezzel; először egyesítve lenne az erő, másodsor az iparos a szellemi pályán működő polgártársától tudást, intelligenciát és műveltséget sajátítana el, amelynek birtokában fáját, faja érdekeit erőteljesebben tudná szolgálni, harmadsor pedig jelentékenyebb részében leomlanának azok a választófalak, amelyek még kisebb-nagyobb formában sok helyen ma is fennállanak.

Legsürgősebb teendő a kisipari hitel kérdését rendezni, mert a mai kamatláb mellett pár éven belül a magyar ipari osztály végromlásba jut. Csak egy példát említek. A törvény értelmében az iparos iparcikkeinek az önköltségi árához 30%-ot számíthat fel (ma a valóságban a teljes ipari pangás miatt örvend, ha 10–15%-ra dolgozhatik). Ha az iparos fenntartásához idegen tőkét kell, hogy igénybe vegyen, erre fizet 30%-ot, tehát a törvény által megengedett, de a valóságban el nem ért 30%-os keresetét kamatba fizeti. És ez a veszedelem érinti a magyar iparosság 80–90%-át, mivel kevés azoknak a száma, akik saját tőkéjükkel üzemüket fenn tudják tartani. Fokozza a veszedelmet, hogy román iparostársaink

úgy saját intézeteiktől, mint az államtól olcsó kölcsönöket kapnak, mellyel kedvezőtlenül befolyásolják a mi helyzetünket.

Birja reá a Magyar Párt vezetősége a kormányt, hogy a Creditul Industrial részesítse olcsó kölcsönben a kisipart is. Eddig a kölcsön legnagyobb részét a kedvezőbb tőkeviszonyok között levő nagyiparnak juttatta s amit a kisipar kapott, ezt csaknem kizárólag román nemzetiségű iparosok kapták.

Azonkívül pedig haladéktalanul olcsó külföldi kölcsön után kell nézni; ennek elnyeréséhez meg kell szerezni a kormány támogatását, mert ez elsősorban állami érdek is, mivel a külföldön 8–12%-os pénzzel dolgozik a kisipar, árúja olcsóbb s ezzel elárasztja országunkat s a mi kisiparunk versenyképtelen, mert 20–22%-al drágább pénzzel kell dolgoznia. Sorsunk tehát az, hogy rendre elszéledünk, megszűnünk adófizető polgárok lenni és megszűnünk az a társadalmi tényező lenni, ami ma vagyunk.

Hasson oda a Párt parlamenti csoportja, hogy az új ipartörvény-tervezetet tárgyalás előtt az erdélyi ipari érdekeltségekkel, ipartestületekkel is közöljék, hogy megjegyzésünket megtehessek.

Pontosan kidolgozott határozati javaslatunk vannak az Ipartestületek Szövetségénél a sérelmes, egyoldalú és igazságtalan megadóztatásról, a tanoncügyről, betegsegélyezésről, balesetbiztosításról, forgalmi adóról, maximálásokról, stb., stb. Ezek szintén a pártvezetőség rendelkezésére fognak állani.

Deák Ferenc, Kolozsvár:

Az iparosság sérelmei valóban olyan nagyok, hogy arról reggelig beszélhetnék és akkor sem soroltam volna fel mindazokat a visszaéléseket, amelyeket el kell szenvednünk. Ha az adót rendesen nem fizetjük, eleinte a szerszámainkat, a gépeket árverezték el, amit már lassanként meg is szoktunk volna – mint a cigány lova az éhezést, – mert az elárverezett tárgyakat mégis lassanként csak vissza tudtuk szerezni a munkánk árán, de legújabbban minden halasztás és biztosíték nélkül, az iparendedélyeinket is elszedik. Az iparendedélyt azonban majdnem lehetetlen visszakapnunk. Sajnálom, hogy Szabó Béni és Szabó Károly urak személyesen nem jöttek el s hogy a Szakosztályban és az intézőbizottságban kisiparos nincsen és ezért az iparosság sérelmei nincsenek kellően kidomborítva. Az iparosság minden rétegét egy táborba kell tömöríteni. Jelenleg a kolozsvári ipartestület három tagja Bukarestben van

azért, hogy az iparosságot ne válasszák el a kamarákba való beosztás által olyanformán, hogy egyik iparos az iparkamarához tartozzék, a másik pedig a munkakamarához. Az iparosság megszervezése érdekében kívánatosnak tartják azt is, hogy Kolozsvár és Arad legyen a központ.

Elnök: Deák Ferenc felszólalására felvilágosítással kíván szolgálni azoknak, akik a Közgazdasági Szakosztály megszervezésének előzményeire vonatkozólag tájékozva nincsenek.

Mikor megalakult a Közgazdasági Szakosztály, érdeklődtünk, hogy kik azok, akik annak munkájában résztvenni óhajtanak. Némely Gábor volt titkár leutazta az ipartestületeket és megkérdeztük: mindenütt, hogy kik azok, akikre számíthatunk. Összeírtunk tizenkét ipartestületből 150 nevet. Mindenkinek névre szóló levelet írtunk és félkértük, hogy segítsenek a megszervezés munkájában. Harminckilenc volt, aki a felkérésre nem küldött tagadó választ. Mikor a jelen gyűlés tárgyait kellett előkészítenünk és e célból összehívtuk Kolozsvárra szeptember 16-ára a Szakosztály össziülését, a harminckilenc iparos tag közül egyedül Hubay Károly jelent meg és egyedül Szabó Károly mentette ki távolmaradását. Elnök elment személyesen Nagyváradra, kereste a találkozást Szabó Károlylyal, írt az iparosság előtte ismeretes vezetőinek s a levélbeli információk alapján volt kénytelen a tárgysorozatba felveendő kérdéseket megállapítani s az előadókat kijelölni. A vezetőség tehát nem hibás abban, hogy nem volt alkalom az iparosságtól közvetlenül megtudni, hogy milyen kérdéseket tűzzünk ki és kik legyenek az előadók.

Nem kíván az iparosságnak szemrehányást tenni, tudja, hogy nehéz helyzetük miatt nem utazgathatnak gyűlésekre, de viszont a Szakosztály vezetőségét sem érheti e miatt jogos szemrehányás.

Deák Ferenc kéri a jelenleg a Szakosztály tagjaiként szereplő harminckilenc iparos nevének felolvasását.

Elnök felolvassa a névsort és előadja, hogy a Szakosztály-szervezeti szabályzata értelmében az a tag, aki három gyűlésre nem jön el és nem indokolja meg távolmaradását, lemondottnak tekintetik. Így meg van a mód és lehetőség arra, hogy azok, akik az ügy iránt nem érdeklődnek, ne foglalják el a helyeket s ne okozzanak felesleges levelezési költségeket. Viszont a Szakosztály tagjainak száma nem lévén korlátozva, az kiegészíthető az iparosság

mindazon vezető embereivel, kik a Szakosztály munkájában részt kívánnak venni.

Dr. Veress Endre Kolozsvár:

A hibákat és bajokat mind előadtuk, de csak azokat, amelyeket a kormány részéről kell elszüntetnünk, elhallgattuk ellenben azokat a hibákat és bajokat, melyek mélyen bennfekszenek az iparosság széles rétegei között. Adjuk elő ezt a bajt is és világosítsuk fel az iparosokat, hogy elsősorban ez az, amin segíteni kell. A kézműipar nem fordulhat máshoz, csak önmagához, ha meg akarja valósítani céljait. Ha eredményt akarunk, akkor nekünk magunknak kell dolgoznunk és áldozatot hoznunk. Végigjárva Erdélyt és Bánátot s meglátogatva az ipari osztály minden rétegét, azt láttam, hogy mindenki csak kétségbeesve állott és várta mástól a segítséget. Arra, hogy megmozduljon, elhagyja a munkaasztalát és a többivel együtt igyekezzék jogait kivívni, arra egyik sem vállalkozott. Nagyon nehezen ment, amíg a saját érdekükben a mozgalom iránt érdeklődni kezdtek. Én nem kímélem a napot és éjszakát, bizalmat kívánok önteni azokba, akik csüggednek és azt tapasztalom, hogy ez segít. E héten tartottunk Kolozsvárt egy összejövetelt. Tíz iparost hívtunk össze és nyolcan jelentek meg. Megvetettük azt az alapot, amelyre fel akarjuk építeni a kézműipari szakosztályt, amely csak szavakon, ígéreteken feküdt eddig. Hogy egy ilyen szakosztály létesüljön, oda áldozatokat, időt, pénzt kell szentelni. Az összehívott tíz tag közül megjelent nyolc iparos vállalkozott arra, hogy időt, pénzt és más áldozatokat hozzon szakosztálya létesítése érdekében. Neveiket összeírtuk és mivel akkor momentán még a program megbeszélése és megállapítása aktuális nem volt, ennek tárgyalását elhalasztottuk a gyergyói gyűlés utánra. Hogyha olyan alapon fogunk dolgozni, ahogy én azt elgondoltam, hogy felkeressük azokat az embereket, akik számba jöhetnek ebből a szempontból és azt mondjuk nekik: nézd, ha segísz önmagadon, akkor mindenkin segítesz, amit teszel önmagadnak, azt teszed a másinak, a többieknek is, akkor bizonyára nem fog elmaradni az eredmény. De ezt a dolgot nem lehet csak egyszerűen áthárítani a Magyar Pártra, mert a Magyar Pártnak nem lehet az a hivatása, hogy egyéneként összeszedje az embereket, hanem egy szervezet kell létesíteni, amely ezt egy táborba tömöríti. Arra teszek indítványt, hogy a Magyar Párt – mint olyan – az iparosság szerve-

zését a maga részéről csak támogassa, de ennek a kivitelét rövidesen mi magunk valósítsuk meg.

Még felemlíték egy panaszt, amiről még itt szó nem esett. A kézműipar tönkretételére képzettség és gyakorlat tekintetében a magyar kézművesekkel egy színvonalra nem hozható vidéki román kézműveseket hoznak be a városokba, akiknek megadnak minden kedvezményt, hogy üzemüket felvirágoztassák és ezzel szemben a magyar kézműves kénytelen üzemét leépíteni. Ne hagyjuk, hogy iparunkat megöljék, amit évszázados fejlődés útján tanultunk meg és sajátítottunk el; ne hagyjuk azt tönkre tenni, különösen ma, amikor erre a legnagyobb szükség van, hanem védjük meg azt fajunk számára, melyet nevelnünk kell, hogy a következő generáció megőrizhesse a magyar iparosság tradícióit és pozícióját.

Elnök felhívja a felszólaló figyelmét arra, hogy a Magyar Párt közgazdasági szakosztálya nem önálló szervezet, sem nem külön egyesület, melynek keretén belül az iparosságot külön megszervezni lehetne és kellene, hanem csak véleményező testülete a Párt elnöki tanácsának. Szívesen beveszik a Szakosztályba azokat az iparosokat, akik keresnek egy közvetlen utat, hogy az elnöki tanács és a parlamenti csoport fülébe eljusson a panaszuk vagy sérelmük, de külön szervezetet nem csinálhatnak, a pártot nem szakíthatják szét foglalkozási ágak szerint szakosztályokra. Az iparosság megszervezését társadalmi úton kell megvalósítani, már csak azért is, mert nem lehet egy politikai párt sorsától függővé tenni a magyar iparosság életét. Az iparososztály megszervezése tehát nem a Közgazdasági Szakosztály keretén belül kell, hogy megtörténjék, hanem önálló organizációban. A Szakosztály az iparosság vezetői részére van, hogy ezeknek érintkezését a parlamenti csoporttal közvetlenné és könnyűvé tegye.

Csiby János

a gyergyószentmiklósi ipartestület elnöke:

A gyergyószentmiklósi iparosság az ipartestület keretében s ezen át csatlakozott az Ipartestületek Országos Szövetségéhez. Úgy látná jónak, ha máshol is az iparosság az ipartestületbe vonulna be és így minden helyen arra hivatott testületben és az erre kiválasztott emberek révén adná elő sérelmeit. Kérjük a kolozsvári ipartestületet, hogy szintén csatlakozzék a mozgalomhoz és alkosson az egész erdélyi iparosság egy erős szervezetet. Magáévá teszi az

előtte szólók nézetét, látja a sérelmeket, de éppen ezek orvoslása érdekében kéri, hogy akik bármilyen nézeteltérésből kifolyólag az ipartestületekből kikapcsolódtak, azok most csatlakozzanak ismét oda.

A Szakosztály Szabó Béni előadó javaslatait egyhangúlag elfogadja. A többi felszólalóknak felvilágosításaikért köszönetet mond azzal, hogy javaslataikat, amennyiben azok a Szakosztály hatáskörébe tartoznak, fontolóra fognak vétetni.